

Nieuwjaarstoespraak

Frits Bakker, 12 januari 2017

Dames en heren,

Ik zie 2017 als een spannend jaar.

Spannend voor ons allemaal; in de eerste plaats zijn er verkiezingen. En die zijn in tijden van polarisatie. Ik hoorde van een partij voor niet-stemmers. Dat bracht me op het idee van de Rechtspraakpartij met als slogan 'Wees linker, stem op de rechter!' Maar toch maar niet.

Spannend welk nieuw kabinet er komt. Voor iedereen, maar zeker ook voor de derde staatsmacht. Want de staatsmachten hebben natuurlijk direct met elkaar te maken. Zo komt een nieuw kabinet met wetsvoorstellen. Daarover gaan wij adviseren en als ze eenmaal wet zijn, toepassen in de rechtszaal. En als de overheid iets doet dat niet mag, is het de rechter die dat bepaalt. Altijd even afwachten wat we aan elkaar hebben.

Eens te meer is het van groot belang te beseffen dat de rechtsstaat boven alles gaat. Er kan over alles worden gediscussieerd, maar niet over dit principe. In deze tijden van polarisatie is het misschien nog wel extra belangrijk dat de rechter onafhankelijk en onpartijdig oordeelt. Rechtspraak maakt samen leven mogelijk.

Heel anders, maar ook spannend; voor professionele partijen wordt het verplicht digitaal te procederen in civiele zaken en in het bestuursrecht. Daarover gaat het vandaag.

Rechtspraak digitaal – u zult misschien denken: eindelijk. Ja eindelijk, maar zoals u wellicht weet is de wetgeving die digitale rechtspraak mogelijk maakt pas in de tweede helft van 2016 rondgekomen. Digitaal procederen is een hele verandering, misschien wel vergelijkbaar met overgang van de pen naar de typemachine en van typemachine naar de computer.

De verandering geldt voor onszelf én voor de mensen en organisaties die hun stukken voortaan digitaal indienen. En niet meer communiceren via brief, de vermaledijde fax, telefoon, maar via het gezamenlijke digitale dossier;

Al veel geoefend; asiel- en bewaringszaken en in alle nieuwe faillissementszaken gaat veel al vrijwillig digitaal; maar nu, in 2017, is het dus voor het eggie.

Spannend voor het programma Kwaliteit en Innovatie betekent ook spannend voor mij persoonlijk; als voorzitter wil ik misschien wel meer dan iedereen heel graag dat het slaagt. Het is belangrijk voor het vertrouwen dat er is in rechters. Want vertrouwen hangt behalve van deskundigheid ook af van professionaliteit, hoe je overkomt.

Het programma is zeer complex en er zijn veel afhankelijkheden; je kunt testen zoveel je wilt, maar niet alles is te voorzien. Dat betekent dat dingen soms mis gaan. We kunnen alleen een garantie afgeven dat er dingen mis zullen gaan. Het trackrecord van de

overheid kan beter als het over digitaliseringsprojecten gaat. Wees ervan verzekerd dat de opdrachtgevers uit de Raad, Kees Sterk en Herma Rappa, het programma KEI o.l.v. Monique Commelin en al die mensen bij onze IT-organisatie Spirit en in de gerechten er alleen al daarom alles aan doen om het goed te laten verlopen.

In dit verband hebben we veel geleerd. Ik zie ons nog zitten ruim 3 jaar geleden, toen de eerste consultants over de vloer kwamen om te helpen. Ze zeiden: wat een leuke organisatie, wat een vriendelijke mensen, wat een hart voor de publieke zaak. Maar ook: wat een amateurs zijn jullie! Dat is niet meer zo, we zijn er klaar voor!

Een van de belangrijkste uitgangspunten: digitalisering voeren we in fases in. Géén big bang. We rollen geen rotzooi uit. We schalen pas op als het werkt. En leren van elke fase.

Een keerzijde is dat mensen door de digitalisering hun werk verliezen. Collega's zijn per 1 januari aangewezen als Van Werk Naar Werk-kandidaat. Dat is niet leuk en het schept onzekerheid, zeker in een arbeidsmarkt waar veel werk verdwijnt door diezelfde digitalisering. Ik zeg hier opnieuw toe dat wij dit met de allergrootste zorgvuldigheid benaderen en begeleiden.

In alle drukte om er een succes van te maken, is het belangrijk om ook nog even stil te staan bij de vraag: waarom doen we het ook alweer?

Rechtspraak is er voor de samenleving; rechtspraak is afhankelijk van het vertrouwen dat mensen hebben in rechters.

Daarom benadrukte ik in de Volkskrant onlangs onze kernwaarden: we zijn onafhankelijk, onpartijdig, voor iedereen, ongeacht afkomst, politieke overtuiging, godsdienst, kleur, leeftijd; we zijn a-politiek; de toga is symbool van die neutraliteit. In alle opzichten.

Vertrouwen gaat om meer dan alleen kernwaarden; ik denk dat vertrouwen ook heel erg gaat over prestaties en professionaliteit – ik zei het net ook al. Wat we nu doen met ons moderniseringsprogramma Kwaliteit en Innovatie is rechtspraak sneller, begrijpelijker en toegankelijker maken; minder black box; minder afhankelijk van advocaat; in je dossier kijken wanneer je wilt en snappen wat daar gebeurt;

Een tweede belangrijke reden voor KEI is simpelweg snelheid. Er kan gewoon veel tijdswinst worden geboekt door digitaal stukken uit te wisselen en handelingen te verrichten. Onderzoeken laten het steeds weer zien: men is tevreden over rechtspraak, maar dat geldt niet voor de doorlooptijd van rechtszaken.

Op papier blijven werken betekent dat je te boek gaat staan als een archaïsche, achterlijke organisatie. Daar hebben de mensen geen vertrouwen in. Stelt u zich eens voor dat u nog naar de brievenbus moet lopen voor uw bankoverschrijving! Bij zo'n bank blijf je toch niet?

Kortom: KEI staat voor moderne, snelle en begrijpelijke rechtspraak; steeds opnieuw wil ik graag iedereen intern en extern ervan overtuigen: dát is wat de samenleving vraagt en dát moeten we leveren.

Tegelijkertijd is het belangrijk te beseffen dat wat we nu doen niet een op zichzelf staand proces is. De verleiding is groot dat als deze operatie straks klaar is even uit te puffen. Maar dat zal helaas niet gaan, de veranderingen gaan snel en wij moeten daarin mee.

KEI is belangrijk en een grote stap om achterstand in te lopen; voorop lopen we dan nog lang niet; KEI is de basis voor verdere technische en inhoudelijke modernisering. Want: IT is allang geen ondersteunend proces meer, het is een belangrijk onderdeel van het primair proces. Dat zal om investeringen blijven vragen. Om u een idee te geven: nu investeren we per jaar 10% van ons budget in IT. Dat gaat naar 15%: 150 miljoen euro per jaar.

Digitalisering betekent ook: nieuwe mogelijkheden verkennen.

Wat met Big Data? Recente bijeenkomst; van wie zijn onze data; wat mogen we ermee, wat kunnen we ermee; vb: schuldsanering, veel mensen in dezelfde flat. Kunnen we daar iets mee, mogen we dat, wie?

Wat met beslissingsondersteunende programma's? Op dit moment gruwet de gemiddelde jurist nog bij de gedachte dat Watson het beter zou kunnen; maar toch bereiden de voorlopers zich er al op voor;

Wat met de zitting; rechter en partijen fysiek in 1 zaal; interactie; video? Nu is het uitgangspunt: zitting waarmee we elkaar in de ogen kunnen kijken blijft hoe dan ook, maar houdt dat stand?

Hoe dan ook; de slag die we nu maken stelt ons in staat om toe te werken naar een organisatie die wendbaar is, die in kan spelen op ontwikkelingen, op de vragen die de maatschappij anno 2017 en daarna stelt aan rechters en aan ons als organisatie.

Wat wordt er nu van ons gevraagd? Dat is wat wij vangen onder de noemer maatschappelijk effectieve rechtspraak. Dat is rechtspraak die ertoe doet, rechtspraak die het verschil maakt, waarvan de burger, bedrijf of organisatie denkt: daar heb ik nou echt wat aan. Met deze uitspraak kan ik verder, ook al ben ik het er misschien niet mee eens.

Ik ben blij om te zien dat we dat ook al volop, en steeds meer, doen; het is ook de inzet voor de komende jaren. Een belangrijk onderdeel van de nieuwe wetgeving is ook dat de rechter meer mogelijkheden krijgt om in procedures de regie naar zich toe te trekken en partijen te houden aan termijnen. Belangrijk om effectief te kunnen zijn.

Ik noem een paar voorbeelden van maatschappelijk effectieve rechtspraak.

- NCC;
- Vechtscheiding, familierechters, schade aan betrokken kinderen voorkomen;
- Spreekuurrechter/burenrechter/vrederechter.

Met de IT-infrastructuur leggen we het fundament voor inhoudelijke modernisering. Bijvoorbeeld: in digitale faillissementszaken is nu 1 druk op de knop genoeg om automatisch gegevens boven water te krijgen, waar je je vroeger letterlijk door stapels papier heen moest werken. Meer dan alleen een handig hulpmiddel dus! Het is een instrument om doelgerichter te kunnen werken.

Dames en heren, ik rond af.

Fijn dat u met zovelen bent gekomen.

2017 wordt dus een spannend jaar. Voor u, voor mij, voor iedereen.

Wij allemaal hier in deze zaal gaan op de een of andere manier merken dat we in het komende jaar de livegang meemaken van digitaal procederen in bestuursrecht en in civiele zaken.

We gaan er een succes van maken. Met uw hulp! Ik hef daar graag het glas op. Gelukkig nieuwjaar!